

Barcelona

L'acció pastoral i la catalanitat del beat Frederic de Berga

Fra Valentí Serra de Manresa
Arxiver dels caputxins

El dissabte 21 de novembre, un grup de 26 framenors caputxins encapçalat pel pare Frederic de Berga, van ser beatificats a la catedral de Barcelona.

Quan esclatà la guerra civil i la persecució religiosa el juliol de 1936, Frederic de Berga acabava de ser nomenat guardià o superior del convent d'Arenys de Mar. Afrontant tota mena de perills es refugià a Barcelona i s'ocultà en cases de benefactors, des d'on realitzà una intensa activitat pastoral clandestina. Identificat com a religiós, fou detingut per la delació de la portera de la casa on s'ocultava el 16 de febrer de 1937. Després de confessar serenament i sense ambigüitats a la patrulla de milicians la seva condició religiosa i sacerdotal, fou assassinat *in odium fidei* en un raval del barri de la Bonanova de Barcelona la nit del 16 al 17 de febrer de 1937.

L'acció pastoral i la predicació en llengua catalana

Amb la restauració de la vida religiosa i la consolidació de la vida institucional dels caputxins catalans, es produí a Catalunya un gran activisme cultural i pastoral en bona part animat pels frares catalans a través de l'acció de predicadors de gran incidència com Josep d'Alpens (que és esmentat en les obres de Salvador Espriu), Rupert M. de Manresa, Frederic de Berga i Pius d'Igualada. Aquest darrer predicà en indrets que no s'havien recorregut des de les campanyes decimonòniques que havien realitzat sant Francesc Coll i sant Antoni M. Claret.

L'any 1923, durant la dictadura de Primo de Rivera, essent ministre provincial dels framenors caputxins de Catalunya el pare Frederic de Berga volgué manifestar en un escrit que els religiosos caputxins havien optat per donar un tarannà de catalanitat a la seva irradiació pastoral i cultural directament vinculada a la Renaixença: «L'esclat de la nostra vida [caputxina] fou tan fort com la que esclatava arreu de Catalunya en els seus diferents aspectes. No cal oblidar que la constitució de la nova Província coincidí amb el ressorgiment general de la Pàtria a nivell institucional.» Aquesta opció dels caputxins a favor del catalanisme cultural ocasionà la intervenció directa de la Cúria Generalícia dels caputxins, pressionada pel Govern espanyol, car els frares de Catalunya, addictes al moviment cultural de la Renaixença, havien començat a bandejar la predicació en castellà i, alhora, maldar per aprofundir i millorar els continguts doctrinals de la predicació. Per exemple l'any 1911, el pare Frederic de Berga predicà a l'església del monestir de Pedralbes a propòsit dels continguts doctrinals del text de la *Visita Espiritual a Nostra Senyora de Montserrat*, pel Reverent P. Frederich de Berga, O.M.C., qui glosarà cadascuna de les depreca-

«Els èxits i prosperitats assolits fins ara ens induiran a afirmar amb més entusiasme la nostra personalitat catalano-caputxina»

cions, elaborades pel bisbe Josep Torras i Bages. Aquestes prèdiques es produïen en una circumstància històrica en què s'afermava arreu de Catalunya l'ús pastoral de la llengua catalana, especialment durant les missions populars, malgrat la duresa, la incomprensió i l'anticatalanisme que els frares catalans trobaren en el ministre general de l'Orde, el pare Venanci de Lisle-en-Rigault i, sobretot, l'oposició que els frares trobaren en la persona del bisbe de Barcelona, Enric Reig Casanova, qui es mostrà tot-hora molt neguitós pel catalanisme dels caputxins desenvolupat «a lo Cambó».

En efecte, el bisbe Reig el febrer de 1917 escriví al nunci Ragonesi, planyent-se que Frederic de Berga s'hagués negat a predicar en castellà a la catedral, en ocasió de les missions populars que se celebraven a Barcelona. Finalment, el bisbe de Barcelona, inquiet per l'èxit pastoral dels caputxins, aconseguí, a finals de l'any 1917, a través de la Nunciatura de Madrid, que el cardenal prefecte de la Congregació de Religiosos, Giulio Tonti, determinés que els pares Miquel d'Esplugues i Rupert M. de Manresa fossin allunyats de Barcelona, acusats de «catalanisme»; tanmateix, el llavors ministre provincial, pare Fermí de la Cot, amb gran sagacitat, es limità

a complir «literalment» les disposicions romanes i escriví al ministre general, pare Venanci de Lisle-en-Rigault, que quan la salut li ho permetés el pare Rupert estava disposat «a sortir temporalment de Barcelona» (se l'envià uns dies al convent de Sarrià!), i que el pare Miquel d'Esplugues ja es trobava fora de Barcelona, puix que el convent de Sarrià ja «està rigorosament fora de la ciutat de Barcelona», car fins l'any 1921 Sarrià era un municipi independent, amb institucions pròpies, no annexat a Barcelona. En aquella circumstància el pare Fermí de la Cot es negà a executar el decret de forma més contundent, per motius de consciència, car sabent que es tractava d'una injustícia, es limità a executar-lo «literalment» i, alhora, «sagaçment», obrant amb aquella independència i serenor que caracteritzà els caputxins catalans de la restauració, que fins el setembre de 1913 comptaren amb un aliat incondicional a Roma en la persona del cardenal Vives i Tutó.

En el context de la restauració institucional de la Província caputxina de Catalunya, el pare Frederic de Berga es relacionà amb personalitats de la cultura catalana com, per exemple, el prestigiós rander i dibuixant Marià Castells, o els destacats escriptors Joaquim Ruyra i Joaquim Cases-Carbó. Aquest darrer, sembla que per iniciativa del beat Frederic de Berga, endegà l'any 1915 la primera traducció catalana del *Càntic de les Criatures de Sant Francesc*. Uns anys abans, el 1910, Cases-Carbó dedicà al pare Frederic els assaigs nacionalistes titulats *Catalònia* (Barcelona: Imp. L'Avenç 1915) amb aquests termes: «Al Pare Frederic de Berga, caputxí. Record d'afecte de Joaquim Cases-Carbó.»

El nou beat Frederic de Berga, inserit en el moviment cultural de la Renaixença, durant el mes de novembre de 1906 pronuncià algunes homilies de caràcter patriòtic i reivindicatiu, com les predicades durant la cerimònia inaugural de la restauració de l'església romànica de Sant Martí Sarroca. De guisa força semblant fou també de to patriòtic la prèdica mariana que tingué l'agost de 1916 durant la novena preparatòria per la coronació canònica de la Mare de Déu de Queralt, ara fa cent anys.

A propòsit d'aquest compromís amb la vida cultural i social de Catalunya, manifestà que «per tenir veritable consciència del que som i valem, n'hi ha prou amb tenir-la del lloc on hem nascut, de l'hàbit que portem i del que hem fet fins ara. Som catalans i som caputxins, la sang que circula per les nostres venes, l'hàbit que vestim i la terra que trepitgem ens diran, de sobres, si podem renunciar a res d'això que constitueix el nostre ésser; els èxits i prosperitats assolits fins ara ens induiran, altrament, a afirmar cada dia amb més entusiasme la nostra personalitat catalano-caputxina.»

Beatificació dels caputxins a la catedral de Barcelona.

Agustí Codinach